12/11/2026

Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος. Πρόσωπο, κοινωνία και δημόσιος λόγος: Ο Επίσκοπος του διαλόγου και της καταλλαγής

/ Γνώμες

- **Του Ιωάννου Π. Μπουγά, Θεολόγου**

Η θεολογική σκέψη του Μητροπολίτη Μεσσηνίας Χρυσοστόμου Σαββάτου, τονίζει εκτός των άλλων την σχεσιακή ύπαρξη του προσώπου.Για τον Μητροπολίτη Μεσσηνίας το πρόσωπο δεν είναι απλώς μια αυτοτελής μονάδα, η οποία προσθέτει εκ των υστέρων κοινωνικές σχέσεις στην ύπαρξή της. Η ελευθερία και η μοναδικότητα φανερώνονται στον τρόπο με τον οποίο ο άνθρωπος σχετίζεται, δέχεται την ετερότητα και αρνείται να χρησιμοποιήσει τον άλλον ως μέσο. Οι κοινωνικές αξίες, η αγάπη προς τον πλησίον δεν εξαντλείται σε συναισθηματική διάθεση ή κοινωνική χρησιμότητα. Η συγχώρηση ανοίγει χώρο για τον άλλον, ενώ η εκκλησιαστική κοινότητα καλείται να εκφράζει την σχέση μέσα από την έμπρακτη μέριμνα και την διάθεση των αγαθών. Η κοινωνική συνέπεια δεν είναι

εξωτερικό παράρτημα μιας ατομικής ευσέβειας. Ο Χρυσόστομοςαπορρίπτει την μετατροπή της επιθυμίας σε απεριόριστη αξίωση και αντιτάσσει τον ετεροπροσδιορισμό στην αυτάρκη ατομικότητα. Διατυπώνει μάλιστα, για την Ορθόδοξη Εκκλησία, ότι «δεν υπάρχει ατομικό δικαίωμα και ατομική ελευθερία του αυτοκαθορισμού ή του αυτοπροσδιορισμού».

Ο Χρυσόστομος εντάσσει την σχεσιακή ύπαρξη στην πίστη, στην εκκλησιαστική ζωή και στην σωτηρία. Ο κοινωνικά απομονωμένος, ο εξαρτημένος ή εκείνος που διαφωνεί με την εκκλησιαστική διδασκαλία δεν χάνει την αξίωση ίσου σεβασμού, προκειμένου να υπάρξει η κοινωνική ενότητα. Η ενότητα δεν εξηγείται ως άθροισμα ατομικών προτιμήσεων. Έχει χριστολογικό και πνευματολογικό περιεχόμενο, πραγματοποιείται μυστηριακά και συνδέεται με την ζωή του Τριαδικού Θεού. Η Ευχαριστία νοείται ως μετοχή στην ζωή τού Χριστού με προοπτική αθανασίας και ανάστασης και όχι μόνο ως καλλιέργεια κοινωνικών δεσμών. Η ευχαριστιακή κοινότητα γεννά αλληλεγγύη, χωρίς η αλληλεγγύη να εξαντλεί την Ευχαριστία.

Σχετικά με την δημόσια σκέψη του για τις σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας απορρίπτει την προνομιακή μεταχείριση σε βάρος άλλων θρησκευτικών κοινοτήτων και υπερασπίζεται την ισότιμη προστασία του προσώπου. Αναγνωρίζει επίσης την δυνατότητα πολιτειακών ρυθμίσεων για τον πολιτικό γάμο, την ονοματοδοσία και άλλες πράξεις, διακρίνοντάς τες από την μυστηριακή και ποιμαντική τάξη της Εκκλησίας. Η διάκριση αυτή προσφέρει ουσιαστικό σημείο σύγκλισης με την απαγόρευση μετατροπής μιάς θρησκευτικής αλήθειας σε κρατικό προνόμιο.

Υποστηρίζει ότι το υφιστάμενο ελληνικό πλαίσιο σχέσεων Εκκλησίας–Πολιτείας μπορεί να συμβιβαστεί με την θρησκευτική ουδετερότητα, χωρίς συνταγματική αναθεώρηση και ταυτόχρονα υπερασπίζεται την αναγνώριση και την αυτονομία των θρησκευτικών κοινοτήτων.

Δεν περιορίζει την Εκκλησία στην ιδιωτική σφαίρα. Τονίζει ότι οι θρησκείες είναι παράγοντες ειρήνης και ζητεί δημόσια παρουσία, αλλά συνδέει τον διάλογο με αυτοκριτική και αναθεώρηση πρακτικών. Ιδιαίτερη σημασία έχει για τον Μητροπολίτη Μεσσηνίας ότι ο άλλος δεν περιγράφεται μόνο ως κάποιος, του οποίου ανεχόμαστε την ύπαρξη. Είναι συνομιλητής, ο οποίος έχει κάτι να πει, το οποίο οφείλουμε να ακούσουμε σοβαρά, και ενδεχομένως να υιοθετήσουμε. Η ανοικτότητα αυτή δεν προϋποθέτει οποιασδήποτε μορφής συγκρητισμό.

Για τον Επίσκοπο του διαλόγουη εξουσία νοείται ευχαριστιακά και υπηρετικά, με αναγκαία την συμβολή των διαφορετικών διακονημάτων.

Με τις βιοϊατρικές επιστήμες ζητεί διάλογο και απορρίπτει την εικόνα ενός ειδικού, ο οποίος μπορεί να απαντήσει μόνος του σε κάθε ερώτημα περί ανθρώπου. Η έμφαση στην σωματικότητα και στην απαγόρευση εργαλειοποίησης του προσώπου, ιδιαιτέρως της γυναίκας και του παιδιού,δηλώνει την ανησυχία του για την μετατροπή της δημιουργίας σε κατασκευή και για τον προκαθορισμό της ελευθερίας του άλλου.Η θεολογική επιχειρηματολογία του περιλαμβάνει και μεταβάσεις από την γενετική μοναδικότητα, την κβαντική φυσική ή την ανθρωπική αρχή προς την οντολογία του προσώπου. Δεν απορρίπτει τον διάλογο επιστήμης και θεολογίας· αρκεί να διαφυλάσσεται η διάκριση του είδους των ερωτημάτων και των τεκμηρίων τους.

Για την τεχνητή νοημοσύνη στην εκπαίδευση, επισημαίνει τον κίνδυνο υποκατάστασης της παιδαγωγικής σχέσης από μια αλγοριθμική λειτουργία. Η ευθύνη και η σχέση δασκάλου–μαθητή δεν ταυτίζονται με την επεξεργασία πληροφοριών.

Η στάση του απέναντι στην θρησκοληψία προσφέρει χρήσιμο αντίβαρο σε μια μονομερή ανάγνωση της πίστης. Για τις ηλεκτρονικές ταυτότητες απορρίπτει τις δαιμονολογικές ερμηνείες, ενώ διατηρεί ως θεμιτά τα ερωτήματα για προσωπικά δεδομένα και ατομικές ελευθερίες. Στις παρεμβάσεις του,το 2020 για την πανδημία συνέδεσε την ατομική ευθύνη με την προστασία του άλλου. Τα κείμενα του έδειχναν υπεύθυνη δημόσια θεολογική παρέμβαση και δεν υποκαθιστούσαν κάθε υγειονομικό μέτρο.

Για την ομόφυλη οικογένεια θεμελιώνει την άρνησή του στην«θεολογική» συμπληρωματικότητα άνδρα και γυναίκας και διατυπώνει ισχυρισμούς για την υγιή ψυχοσωματικήανάπτυξη των παιδιών.Επίσης συνδέει την σωματική αυτοδιάθεση με την ευθύνη προς το έμβρυο και τον πατέρα και επιμένει στην αμοιβαιότητα των συζύγων. Η ευθύνη προς τους άλλους πρέπει να συζητείται μαζί με την σωματική αυτονομία, την συναίνεση και την υγεία της εγκύου. Η συζυγική αμοιβαιότητα δεν νομιμοποιεί εξουσία καταναγκασμού πάνω στο σώμα της γυναίκας. Η θέσεις κατά της «woke ατζέντας» συνδέονται με τον άκρατο και άκριτο δικαιωματισμό, τον σχετικισμό και την απολυτοποίηση της επιθυμίας.

Η κριτική του στον «εθνικιστικό μεσσιανισμό» και στην θρησκευτική νομιμοποίηση του πολέμου αποτελεί ισχυρό στοιχείο οικουμενικής αυτοκριτικής. Η εκκλησιαστική εξουσία κρίνεται από την διακονία τής ζωής, όχι από την

εξυπηρέτηση ενός κρατικού σχεδίου.

Η σκέψη του τελικά, απαντάστο ερώτημα του προσώπου και της κοινωνίας με χριστολογικό και πνευματολογικό περιεχόμενο, το οποίο δεν εξαντλείται στο επίπεδο ενός μονομερούς διαλόγου αλλά απαντάται ως βίωμα στην ζωή της Ορθόδοξης Εκκλησίας.